TOIMINTAKERTOMUS 2020

Rakkaudesta kulttuuriin ja sivistykseen

SUOMEN KIRJASTOSEURA
FINLANDS BIBLIOTEKSFÖRENING
FINNISH LIBRARY ASSOCIATION

Sisältö

MITÄ TEEMME 3

PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS 4

TOIMINNANJOHTAJALTA 4

JÄSENISTÖ, VUOSIKOKOUS JA TYÖRYHMÄT 6

TAPAHTUMAT JA KAMPANJAT 10

KIRJASTOLEHTI JA VIESTINTÄ 12

HALLINTO JA TALOUS 14

KANSAINVÄLINEN TYÖ 17

LAUSUNNOT, KANNANOTOT JA SELVITYKSET 19

ANSIOMERKIT 19

KANSIKUVA: HELSINGIN OODI-KIRJASTON KOLMAS KERROS. KUVA: SUOMEN KIRJASTOSEURA

Mitä teemme?

Suomen kirjastoseura edistää kirjastojen asemaa ja näkyvyyttä yhteiskunnassa.

Kehitämme kirjastojen ammattilaisten osaamista ja teemme suomalaista kirjastoa tunnetuksi maailmalla.

Jäsenemme ovat kirjastoalan ammattilaisia ja kirjastojen ystäviä. Kuka tahansa kirjastosta kiinnostunut henkilö tai yhteisö voi liittyä jäseneksemme.

Vuonna 2025 Suomessa on koko kansan e-kirjasto, kirjastojen rooli ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä on vahvistunut ja alan koulutus on elinvoimainen.

KIRJASTOJEN ROOLI SUOMESSA

Kirjastoa käytetään Suomessa enemmän kuin missään muussa maassa. Haluamme, että kirjastot kehittyvät ja säilyttävät paikkansa suomalaisen sivistyksen peruskalliona.

Kirjasto vahvistaa osallisuuden tunnetta ja pääsyä tietoon. Tällä tavoin kirjasto on tärkeä osa demokratian toteutumista.

Kirjastojen työssä tärkeintä on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Nämä ovat kaikkia kirjastoalan ammattilaisia yhdistäviä arvoja. Koulutetut kirjastoammattilaiset kehittävät tulevaisuuden kirjastoa ja huomioivat erilaisten asiakasryhmien tarpeet.

Kirjastot tukevat merkittävällä tavalla yhteiskunnallista muutosta. Kirjastojen työ luo perustan lukutaitojen ja digitaitojen kehittymiselle.

Puheenjohtajan tervehdys

Viime vuosi on ollut poikkeuksellista ja vaikeaa aikaa jokaiselle. Koronan tuomat rajoitukset ovat vaikuttaneet koko kirjastoalaan, kirjastoammattilaisista kirjastojen käyttäjiin.

Kirjastoseura teetti syksyllä 2020 tutkimuksen, jossa selvitettiin miten kirjastojen koronarajoitukset ovat vaikuttaneet kirjastonkäyttäjiin. Puolet vastaajista koki, että kirjastojen täyssululla oli negatiivinen vaikutus ihmisten elämään. Tämä kertoo meille, miten tärkeä palvelu kirjasto ihmisille ja yhteiskunnalle on.

Korona-aikana yhä useampi on tutustunut e-kirjoihin, ja niiden suosio on kasvanut. E-kirjat ovatkin meille arvokas mahdollisuus.

Tällä hetkellä eri kirjastoilla ympäri maan on hyvin erilaiset määrät e-kirjoja tarjolla. Suurimmillaan tuhansia, pienimmillään kymmeniä.

Koko maan kattava e-kirjasto on Kirjastoseuran tärkeimpiä tavoitteita. Haluamme edistää alueellista tasa-arvoa ja tavoittelemme kuntien yhteistä e-kirjastoa.

Kirjastoilla on edelleen tärkeä merkitys lukutaidon ylläpitämisessä. On huolestuttavaa että, varsinkin nuorten poikien lukutaito heikentyy. Siksi on tärkeää, että kirjastot elävät ajassa ja tarjoavat palveluita, joilla houkutellaan myös nuoria kirjaston käyttäjiksi.

E-kirjat voivat olla nuorille houkutteleva lukemisen muoto, eikä niiden tarjontaa voi jättää vain e-kirjoja tarjoavien yhtiöiden varaan. Kirjastoissa aineistot kootaan laajasti sisältöjen ja sivistyksen ehdoilla, ei vain myyntipotentiaalin kautta.

Korona-aika on myös osoittanut, miten tärkeitä digitaidot ovat. Monet palvelut ovat nyt olleet saatavissa vain digitaalisina.

Kirjastot ovat suurin digituen tarjoaja, ja tämä rooli tulee tulevaisuudessa vain kasvamaan entisestään.

SILVIA MODIG, KUVA: VILLE VAARNE

Kirjastot tuovat digitaidot kaikkien kansalaisten saataville ja edistävät siten yhteiskunnallista tasa-arvoa ja osallisuutta.

Poikkeusaika on näyttänyt kirjastoalan ammattilaisten korkean osaamisen. Kirjastojemme ammattilaiset ovat kehittäneet hyvin nopeasti toimintatapoja, joilla varmistaa palveluiden saatavuus rajoitusten puitteissa.

Kirjastoseuran puolesta haluan kiittää koko alaa ja toivon jaksamista jokaisen työhön ja arkeen. Tulevana vuonna haluamme jatkaa hyvää työtä yhdessä jäsentemme kanssa.

Toiminnanjohtajalta

Pahinta koronakeväässä vuonna 2020 oli pelko. Pelko oli hitaasti leviävä myrkky, joka halvaannutti koko maailman, myös minut. Tietoa viruksen käyttäytymisestä oli vähän, epätietoisuutta ja huhuja sitäkin enemmän.

Saatavilla oleva tieto myös muuttui jatkuvasti, vaikka epätoivoisesti yritin pitää itseni ajan tasalla. Epidemian alkuvaiheessa kirjastot jakoivat kirjakasseja asiakkaille. Pian tämä kuitenkin kiellettiin, koska viruksen elämistä pinnoilla pidettiin riskinä.

Lopulta kirjastot olivat keväällä suljettuina yli kaksi kuukautta. Sulkujen aikana monet kunnat ja kirjastot panostivat e-kirjoihin ja lisäsivät palveluja verkossa ja somessa.

Kirjastoseurassa halusimme tietoa kirjastosulkujen vaikutuksista, joten tilasimme tutkimusyritys Kantarilta kyselytutkimuksen.

Puolet suomalaisista oli sitä mieltä, että kirjastojen sulkemisella oli kielteisiä vaikutuksia ihmisten elämään. Kahdeksan prosenttia piti vaikutuksia erittäin negatiivisina ja 43 prosenttia melko negatiivisina.

Suurin yksittäinen negatiivinen asia oli se, ettei suljetusta kirjastosta voinut lainata kirjoja tai muuta luettavaa.

Kirjojen lainaamisen lisäksi vastaajat jäivät kaipaamaan paikkaa, jossa viettää aikaa, josta voi hakea tietoa tai opiskelumateriaalia ja jossa käyttää tietokonetta tai lukea lehtiä. Lisäksi joka kolmas opiskelija kertoi kirjastojen sulkemisen hankaloittaneen opiskeluja.

Tutkimus osoittautui hyödylliseksi yhteiskunnallisen vaikuttamistyömme kannalta. Se myös vahvisti käsitystämme siitä, että uutta täyssulkua ei pitäisi toteuttaa.

RAUHA MAARNO. KUVA: JOHANNA KOSKELA

Loppuvuodesta 2020 nytkähti eteenpäin myös yksi tärkeimmistä tavoitteistamme eli kuntien yhteisen e-kirjaston edistäminen. Eduskunta myönsi miljoonan euron lisärahoituksen yleisten kirjastojen e-kirjaston kehittämiseksi. Tärkeä päätös suomalaisten lukutaidon ja sivistyksen kannalta, iso kiitos asiaa edistäneille kansanedustajille.

Emme elä vain leivästä vaan myös kulttuurista. Kirjasto on yhteiskunnan peruspalvelu, jonka pitää toimia myös kriisiaikana. Pidetään tästä periaatteesta yhdessä kiinni.

Rauha Maarno

Jäsenistö, vuosikokous ja työryhmät

KUVASSA KIRJASTOSEURAN TYÖRYHMIEN JA HALLITUKSEN JÄSENIÄ SEKÄ TYÖNTEKIJÖITÄ TAMMIKUUSSA 2020, KUVA: VILLE VAARNE

Vuoden 2020 lopussa Kirjastoseuralla oli jäseniä 1752, joista henkilöjäseniä oli 1721 ja yhteisöjäseniä 31. Vuosikokous pidettiin 15.10. Tampereen pääkirjasto Metsossa ja kokoukseen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä. Valtaosa vuosikokouksen osallistujista oli mukana etäyhteydellä.

Kirjastoseuran hallituksen vaalissa käytettiin ensimmäistä kertaa sähköistä äänestysmahdollisuutta. Uudistus lisäsi jäsenten kiinnostusta vaaliin ja äänestäjien määrää.

Vaalivaliokunnassa toimivat puheenjohtajana Juha Manninen, jäseninä Saara Ihamäki, Riitta Kangas, Heidi Karhu ja järjestösihteeri Riikka Rajala. Vaalivaliokunnan tehtävänä on Kirjastoseuran äänestys- ja vaalijärjestyksen mukaisesti valmistella ja valvoa vaalit. Sähköisen äänestysjärjestelmän toimittajaksi valittiin eVaali.fi.

Kirjastoseuran hallitukseen varsinaisiksi jäseniksi kaudelle 2021–22 valittiin Marita Ahola, Maria Bang, Minna Koistinen ja Jarkko Rikkilä. Hallituksessa edelleen jatkavat Sirpa Manner, Mikko Paajala, Nina Sipola ja Anni Tormas. Varajäseniksi vuodelle 2021 valittiin Annamari Nikara-Nummi, Jasmiina Sillanpää ja Virpi Oksanen.

UUSI STRATEGIA JULKAISTIIN VUOSIKOKOUKSESSA LOKAKUUSSA. KUVA: VILLE VAARNE

SUOMEN KIRJASTOSEURALLE UUSI STRATEGIA

Vuosikokous hyväksyi Kirjastoseuran strategian vuosille 2021–2025. Strategiassa keskitytään erityisesti kolmeen asiaan. Vuonna 2025 Suomessa on kuntien yhteinen e-kirjasto. Lisäksi kirjastojen rooli ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä on vahvistunut ja alan koulutus on elinvoimainen. Strategia löytyy verkkosivuiltamme: suomenkirjastoseura.fi.

JÄSENTEN NÄKEMYKSIÄ KIRJASTOSEURASTA

Keräsimme jäsentemme näkemyksiä jäsenkyselyllä. Kyselyn tulokset esiteltiin Kirjastoseuran strategiaseminaarissa tammikuussa ja niitä hyödynnettiin seuran uuden strategian taustamateriaalina.

Seuran tärkeimpänä tehtävänä jäsenet pitävät kirjastoasioiden nostamista yhteiskunnalliseen keskusteluun. Seuraavaksi tärkeimpinä tulevat vaikuttamistyö kirjastojen rahoituksen puolesta sekä alan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Jäseniä yhdistää halu kehittää itseään kirjastoalan ammattilaisina. Vaikuttavin keino kuulla seuran jäsenyydestä on kollegoiden ja ystävien suositus.

Kirjastolehti on edelleen suosituin jäsenetumme ja seuran toiminnasta halutaan saada tietoa myös Kirjastolehdestä.

TYÖRYHMÄT

Työryhmätyöskentely on Kirjastoseuran jäsenten ammattialakohtaista osaamisen kehittämistyötä.

Työryhmät tarjoavat jäsenille mahdollisuuksia verkostoitua, oppia ja kehittää asiantuntijuuttaan. Kirjastoseurassa toimii tällä hetkellä seitsemän työryhmää. Ryhmiin haetaan uusia jäseniä vuosittain.

Asiakaspalvelutyöryhmä

pj. Liisa Saavalainen, Kuopio
Maija Karvosenoja, Oulu
Ulla-Mari Kivi, Ylivieska
Anneli Outinen, Vantaa
Sanna-Mari Samu, Lieto
Nina Siven, Pornainen
Elina Suikkanen, Helsinki
opiskelijajäsen Henri Aho, Turku

Ryhmä aloitti vuonna 2020 selvitystyön ”Aidosti maksuttoman kirjastotoiminnan mahdollisuuksista”.

Esteettömät kirjastopalvelut ESKO

pj. Marja Heloja, Oulu
Karoline Berg, Helsinki
Anna Heikkinen, Nurmes
Paula Hirvonen, Joensuu
Ville-Pekka Nummi,
Tarja Rajala, Turku
Sari Saarela, Kaarina
opiskelijajäsen Taru Siira, Seinäjoki

Työryhmä järjesti virtuaaliset aamukahvit aiheena ”Kirjastopalvelut kotiin” 20.11., osallistujia n. 70 henkilöä.

Fiktioryhmä

pj. Tuomas Aitonurmi, Turku
Marika Helovuo, Tuusula
Tuula Luoma, Forssa
Essi Löytynoja, Raasepori
Maija-Kaisa Myllymäki, Lahti
Miia Mähönen, Iisalmi
opiskelijajäsen Henni Laihia, Turku

Ryhmä järjesti Fiktiopäivät 11.9. Tampereella Kulttuurikeskus Laikussa. Teemana oli tällä kertaa Faktiopäivä eli tieto- ja kaunokirjallisuuden yhdistyminen ja raja-alueet.

Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuustyöryhmä

pj. Jarno Laakso, Oulu
Susanna Kolehmainen, Raisio
Sari Piiroinen, Hyvinkää
Ulla Pötsönen, Joensuu
Katherine Reunanen, Helsinki
opiskelijajäsen Emilia Melasuo, Turku

”Kotikansainvälisyys kirjastoissa”- webinaari järjestettiin 7.10., osallistujia 30 henkilöä. Lisäksi ryhmä järjesti avoimen Teams-kokouksen ”Multikultin aamukahvit” 27.10.

Kirjastoautoryhmä

pj. Sanna Kuosa, Lahti
Marja Alatalo, Muonio
Teemu Hiltunen, Turku
Kai Lehtinen, Vaasa
Teppo Seppinen, Kouvola
Sari Snickeri, Pori
Jari Vainiomaa, Saarijärvi

KUVA: SUOMEN KIRJASTOSEURA

Koulutus- ja tutkimustyöryhmä

pj. Heidi Enwald, Oulun yliopisto
Inka Jousea, (ake-kirjastot)
Pia Kilpelänaho, YLE
Satu Salmela, Seinäjoen AMK
Heidi Tuikka, Kokkolan kaupunginkirjasto
opiskelijajäsen Henri Pitkänen, Oulun yliopisto
opiskelijajäsen Joonas Yliniemi, Turun AMK

Nuorten kirjastotyöryhmä

pj. Raisa Laitala, Oulu
Lotta Autio, Turku
Merja Kauppinen, Helsinki
Anna Missilä, Sastamala
Anna Pöyhönen, Espoo
Sari Seitajärvi, Haapavesi

Ryhmä teki ”Suositukset vinkkarityölle” yhteistyössä Kirjavinkkariyhdistys ry:n kanssa. Suositukset julkaistaan 2021.

Tapahtumat ja kampanjat

KIRJASTON PÄIVÄ

Kirjaston päivää vietettiin toista kertaa 19.3.2020 Minna Canthin ja tasa-arvon päivänä. Kampanjaan osallistui 70 kirjastoa ympäri Suomen. Kirjaston päivä kertoo kirjastojen monipuolisista palveluista sekä työstä tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja lukutaidon edistämiseksi.

Kirjastoseura toteutti kirjastoille kampanjamateriaaleja, kuten Kirjaston päivän juliste ja kirjanmerkki, ohjeisti materiaalien käytössä sekä koordinoi somekilpailun kirjastojen järjestettäväksi. Kilpailussa kirjastojen asiakkaita pyydettiin kertomaan Facebookissa tai Instagramissa ”Miten sinä käytät kirjastoasi?”

Lisäksi tuotimme yhteistyössä Kirjastokaistan kanssa kirjastojen monipuolisia palveluita esittelevän Kirjaston päivän videon. Videon avulla markkinoitiin laaja-alaisesti valtakunnallista Kirjaston päivää.

Kampanjan somekeskeisyys ja verkossa tapahtuvat aktivoinnit olivat onnistunut valinta, sillä koronaepidemia sulki kirjastot ympäri Suomen juuri Kirjaston päivän kynnyksellä.

AJANKOHTAISESTA WEBINAARISTA TUKEA AMMATTILAISILLE

Kirjastoalan ammattilaisille suunnattu maksuton Kirjastojen tulevaisuus -webinaari järjestettiin yhteistyössä Kirjastokaistan kanssa 29.4.2020. Webinaarin tavoitteena oli tukea kirjastoja ympäri Suomen ja tarjota vastauksia avoinna oleviin kysymyksiin koronaan ja kirjastosulkuihin liittyen.

Kirjastoseuran ja Kirjastokaistan ensimmäinen yhteistyössä tuotettu webinaari onnistui ajankohtaisten teemojen avulla tavoittamaan noin 600 katsojaa. Webinaaritallenteet löytyvät Kirjastokaistan sivuilta.

KORONA-AJAN RAJATTUA ASIOINTIA HÄMEENLINNAN KIRJASTOSSA. KUVA: VILLE VAARNE

KULTTUURIPOLITIIKAN DIALOGIPÄIVÄ

Osallistuimme Hanasaaressa, ruotsalais-suomalaisessa kulttuurikeskuksessa järjestettyyn kulttuuripolitiikan dialogipäivään 13.11.2020. Päivä toteutettiin hybriditapahtumana eli osallistujia oli sekä paikan päällä Hanasaaressa että etäyhteyksien päässä.

Suomen kirjastoseura tuotti päivän ohjelmaan osuuden, jonka teemana oli monikielisyys kirjastoissa Ruotsissa ja Suomessa. Aiheesta keskustelivat pitkän linjan kirjastoammattilainen ja ihmisoikeusaktivisti Sunniva Drake, poliitikko Eeva Biaudet sekä Ruotsin kirjastoseuran monikielisyydestä ja vähemmistöasioista vastaava Lisa Gemmel.

KUMPPANIYHTEISTYÖTÄ

Solmimme Kuntaliiton kanssa yhteistyösopimuksen Vuoden kirjasto -palkinnon jakamisesta seuraavien Kirjastopäivien yhteydessä. Suomen kirjastoseura vastaa kilpailun operatiivisesta järjestämisestä ja Kuntaliitto toimii yhteistyökumppanina. Seuraava palkinto jaetaan kesäkuussa 2022 Hämeenlinnassa järjestettävillä Kirjastopäivillä.

Lukulomatyöryhmä on ryhmä, jossa kirja-alan edustajat kokoontuvat ja yhdessä suunnittelevat joka syksy järjestettävää valtakunnallista Lukuloma-kampanjaa. Suomen kirjastoseura on työssä mukana niin ideoinnissa kuin kampanjan toteuttamisessa operatiivisella tasolla.

Kirjastolehti ja viestintä

KIRJASTOLEHDESSÄ KORONATIETOA JA MUUTA KIINNOSTAVAA

Kirjastolehden vuoden ensimmäinen numero ehti ilmestyä ennen koronakriisin alkamista. Lehden teemana oli palkka. Toisen numeron teemana oli ilmasto. Kolmannen numeron teema oli ”outo kevät”, jolla viitattiin koronakriisiin. Tuolloin ajateltiin vielä, että kriisi saattaisi olla kesään mennessä ohi.

Syksyllä neljättä numeroa tehtäessä väsymys kriisin jatkuvaan uutisointiin sai toimituskunnan pohtimaan, että Kirjastolehdessä olisi hyvä tuottaa normaalia, kriisiin liittymätöntä sisältöä, jotta voisimme tukea arjen ylläpitämistä sen verran kuin se poikkeusoloissa oli mahdollista. Niinpä lehdessä vähennettiin koronaan liittyvien juttujen määrää, ja syksyn numeron teema oli lukutaito. Vuoden viides ja viimeinen lehti oli perinteinen vuosijulkaisu, jossa toimituskunnan jäsen Mika Kähkönen summasi poikkeuksellisen vuoden kolumnillaan ”Annus horribilis”.

Kirjastolehden yksi tehtävä oli laittaa vuosi historialliseen kontekstiin. Lehdessä kerrottiin, että koskaan, edes sotien aikana, kirjastot eivät olleet yhtä laajasti suljettuina. Kriisivuosi näkyi osittain myös mainosmyynnissä. Se ei kuitenkaan romahtanut, mistä on kiittäminen uuden yhteistyökumppanimme Saarsalon ahkeraa työtä.

Vuoden lopussa tuli tietoa viruksen toisesta aallosta ja uusista aiempaa kovemmistakin mahdollisista rajoituksista, joten vuoden lopussa myös Kirjastolehdessä oltiin hyvin varovaisia arvioimaan, milloin paluu normaaliin arkeen tapahtuisi.

Yksi selvä näkyvä muutos on se, että kirjastot eivät enää tilaa entistä määrää asiakaslehtiä kirjastojen hyllyihin, sillä lehtilukusalit olivat vuodenvaihteen tienoilla pääosin poissa käytöstä. Kirjastolehti jatkoi vuonna 2020 ilmestymistään normaalilla rytmillä viisi numeroa vuoden aikana plus neljä numeroa asiakaslehteä.

Toimituskuntaan vuonna 2020 kuuluivat Eeva Kiviniemi, Hanna Kaisti, Mika Kähkönen, Pirjo Kangas, Heikki Lahnaoja, Lotta Muurinen, Pirjo Soininen ja päätoimittaja Ville Vaarne.

BLOGIN KEHITTÄMINEN

Suomen kirjastoseuran verkkosivujen blogi päätettiin aktivoida, jotta voimme tarjota kanavan kirjastoalan ammattilaisten ajatuksille ja Kirjastoseuran jäsenille. Julkaisimme vuoden 2020 aikana kuusi blogikirjoitusta, joissa käsiteltiin esimerkiksi koronan vaikutuksia kirjastoihin, työryhmien eri tapoja toimia poikkeusoloissa sekä musiikista oppimisen yhteishankkeen tuloksia.

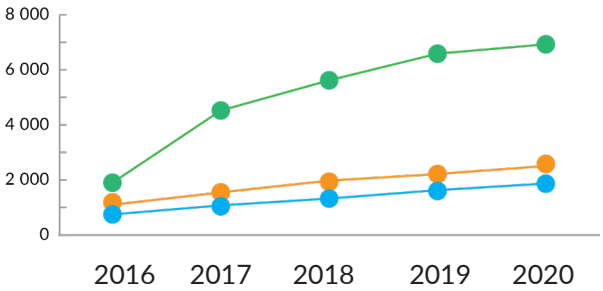

VIESTINNÄN TUNNUSLUKUJA

Some-seuraajien määrät

- Facebook 6927 (6587)
- Twitter 2508 (2216)
- Instagram 1871 (1630)

Suluissa edellisen vuoden luvut.

UUTISKIRJEET

Vuoden 2020 aikana lähetimme 34 uutiskirjettä. Ajankohtaisia aiheita kokoavia uutiskirjeitä lähetettiin 1–2 kirjettä kuukaudessa. Tämän lisäksi kampanja- ja tapahtumaviestintää toteutettiin uutiskirjeiden kautta.

Uutiskirjeiden tilaajamäärä nousi vuoden 2020 aikana 1 067:ään, edellisvuoden 918:sta.

Hallinto ja talous

HALLITUS

Hallitus kokoontui seitsemän kertaa, joista yksi oli sähköpostikokous. Hallituksen puheenjohtajana toimi Silvia Modig, ensimmäisenä varapuheenjohtajana Laura From ja toisena varapuheenjohtajana Maria Bang.

Muut hallituksen jäsenet olivat Sirpa Manner, Jukka Räisänen, Mikko Paajala, Nina Sipola, Anni Tormas ja Minna von Zansen. Varajäsenet olivat Kirsi Korhonen, Virpi Lahdensuo ja Jarkko Rikkilä. Lisäksi informaatiotutkimuksen opiskelija Susanna Kouva oli hallituksessa opiskelijaedustajana puhe- ja läsnäolo-oikeudella.

TUOTTAJA PIRJO SOININEN

HENKILÖKUNTA

Henkilökuntaa oli vuoden aikana neljä vakituisessa työsuhteessa ja kaksi määräaikaista projektisuunnittelijaa.

Kirjastoseurassa työskentelivät vakituisina toiminnanjohtaja Rauha Maarno, järjestösihteeri Riikka Rajala ja viestintäpäällikkö Ville Vaarne. Henkilöstöön tuli muutoksia, kun tuottaja Titta Baer jäi eläkkeelle vuodenvaihteessa ja tammikuussa uutena vakituisena tuottajana aloitti Pirjo Soininen.

Määräaikaisina työskentelivät projektikoordinaattorit Minna Mohr ja Tuomo Mannonen. Mohrin työsuhde päättyi vuoden 2020 lopussa, kun Libraries for All -hanke päättyi. Mannonen puolestaan aloitti työt Digital Travellers -projektissa elokuun lopussa 2020.

TALOUS

Varsinaisen toiminnan kulut olivat vuonna 2020 noin 513 000 euroa.

Koronavuoden vaikutukset näkyivät seuran taloudessa siten, että osa vuoden 2020 toiminnoista siirrettiin eteenpäin, kuten esimerkiksi Kirjastoautopäivät. Toimintojen siirtyminen osaltaan vaikutti seuran vuoden tulokseen. Myös Kirjastolehden tilaajamääriin tuli laskua kirjastojen ollessa suljettuna.

Pitkällä tähtäimellä lisää vaikutuksia voi tulla kuntien heikentyneen taloustilanteen vuoksi. Kuntien tilanne voi vaikuttaa jatkossa edelleen Kirjastolehden tilaajamääriin sekä myös jäsenten mahdollisuuksiin osallistua maksullisiin koulutuksiin.

KIRJASTOSEURAN HENKILÖKUNTAA: RIIKKA RAJALA, RAUHA MAARNO, MINNA MOHR JA VILLE VAARNE

Edellisten lisäksi Libraries for All -hankkeen ennenaikainen päättyminen näkyy Kirjastoseuran tuloksessa. Hankkeelle myönnetystä valtionavusta nostettiin vain noin puolet, koska projekti päättyi ennakoitua aiemmin eli jo vuoden 2020 lopussa.

Vuoden 2020 tuotot olivat vuonna 2020 noin 560 000 euroa. Tuotot muodostuivat opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksesta, jäsenmaksuista ja omasta varainhankinnasta. Lisäksi ulkoministeriö rahoitti Libraries for All -kehitysyhteistyöprojektia.

Vuoden 2020 tulos on ylijäämäinen ja tämän selittää seuran saama ennakoimaton satunnainen erä eli Kirjastopalvelu Oy:n maksama osinkotuotto 42 000 euroa.

Kirjastoseuran rahastoihin tuli vuoden aikana muutoksia. Kirjastoseuran hallitus päätti kokouksessa 4/2020 yhdistää tutkimus- ja palkintorahaston Kannilan rahastoon. Tutkimus- ja palkintorahaston toiminnot jatkuvat Kannilan rahastossa ja rahaston säännöt muotoiltiin uudelleen. Seuran vuosikokous merkitsi päätöksen rahastojen yhdistämisestä tiedoksi ja hyväksyi Kannilan rahaston uudet säännöt.

Kirjastoseuran tilintarkastajana toimii KHT, JHT Ari Lehto, varalla tilintarkastusyhteisö BDO Oy.

SAADUT AVUSTUKSET JA APURAHAT

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Toiminta-avustus 275 000 euroa

Avustuksesta sai käyttää kansainväliseen toimintaan enintään 22 000 euroa.

Ulkoministeriö

Libraries for All -hankkeelle oli myönnetty 120 000 euroa, tästä nostettu 70 000 euroa

Bibliothèques Sans Frontières

Avustus Digital Travellers -hankkeeseen 25 968 euroa

Suomen Kirjastosäätiö

Avustus Kirjaston päivään 5 000 euroa

APURAHAT JA PALKINNOT

Kirjastoseuran hallitus myönsi jäsenille apurahoja Helle Kannilan rahastosta kirjastoalan opintomatkoihin. Koronapandemian vuoksi kukaan apurahan saajista ei kuitenkaan ottanut vastaan apurahaa. Vuonna 2021 seuran hallitus pohtii apurahojen myöntämistä ottaen huomioon koronapandemian tuomat muutokset ja pyrkii löytämään uusia tapoja jäsenistön tukemiseksi.

Kirjastoalan palkinnot

Hilkka M. Kauppi -palkinnon sai Henriika Tulivirta. Henriika Tulivirran ansiosta yhä useammat ihmiset ovat innostuneet lukemisesta, kirjallisuudesta ja kirjastoista.

Mikko Mäkelä -palkinnon sai Marja Huuhtanen pitkän linjan työstään kirjastoalalla. Huuhtasen työpanos erityisesti Etelä-Karjalan alueen kirjastojen kehittämiselle on ollut innostava ja tavoitteellinen.

Uudet palkinnot tulevat 2022

Uudistimme vuosikokousaloitteen mukaisesti Suomen kirjastoseuran kirjastoalan palkintokonseptia. Jatkossa palkintoja ei jaeta joka vuosi vaan joka toinen vuosi Kirjastopäivien yhteydessä. Ensimmäinen uudistetun konseptin mukainen palkintojen jakotilaisuus on 2022 Kirjastopäivillä Hämeenlinnassa.

Uudistetun konseptin mukaiset palkinnot ovat Vuoden kirjastoammattilainen ja Kirjaston kehittäjä. Myös Kuntaliiton kanssa yhteistyössä jaettava Vuoden kirjasto -palkinto jaetaan Kirjastopäivillä.

Kiitos kirjasta -palkinto

Kirjakauppaliitto ry, Libro ry ja Suomen kirjastoseura ry jakavat vuosittain Kiitos kirjasta -palkinnon kotimaiselle kirjailijalle, jonka edellisenä vuonna ilmestynyt suomen- tai ruotsinkielinen kaunokirjallinen teos on ollut erityisen virikkeitä antava.

Vuonna 2020 järjestelyvastuussa oli Suomen kirjastoseura, joka koordinoi kirja-alan ammattilaisille kohdennetun ehdokaskyselyn ja vastasi Kiitos kirjasta -palkinnon tiedottamisesta. Palkinto myönnettiin Antti Röngälle kirjasta Jalat ilmassa keväällä 2020.

Kansainvälinen työ

DIGITAL TRAVELLERS

Digital Travellers -hanke käynnistyi helmikuussa Pariisin avausseminaarissa. Mukana on neljä maata, Puola, Hollanti, Belgia ja Suomi sekä hankkeen emomaa Ranska. Hankkeen päärahoittaja on EU:n Erasmus-ohjelma.

Tavoitteena on opettaa kirjastoammattilaisille digitaitoja ja saada heidät opastamaan asiakkaita. Tiedot kummankin ryhmän osaamisesta kootaan ennen ja jälkeen opastuksen. Tarkoituksena on osoittaa, että kirjastoja tukemalla voidaan saada parannettua EU-kansalaisten digitaitoja. Lisäksi tavoitteena on päästä jakamaan ja kehittämään eri maiden kirjastojen digiopastamisen hyviä käytäntöjä. Hanke päättyy vuoden 2021 lopussa.

Keväällä hankkeessa tehtiin jokaista maata koskeva alkukartoitus. Suomen osalta kartoituksen teki Riitta Kangas. Lisäksi hankkeessa alettiin etsiä joka maasta vapaaehtoisia kirjastoammattilaisia. Hankkeen tavoitteita ja toteutumistapaa alettiin heti kesään mennessä muokata muuttuvan poikkeustilanteen mukaan. Elokuun lopussa hankkeessa aloitti projektikoordinaattori Tuomo Mannonen.

Syksyllä hankkeessa valmisteltiin neljän maan yhteistä tietokantaa, johon on kerätty eri maista hyväksi havaittuja digiopastukseen ja itseopiskeluun liittyviä ohjeita ja nettisivuja laajalla skaalalla aina hiiren käytön alkeista tekijänoikeuksiin ja älylaitteiden tietoturvaan. Jokainen maa on koonnut tietokantaan näitä hyviä käytäntöjä omalla kielellään sekä osa yhteisistä resursseista on käännetty englanniksi. Tietokanta on avoin kaikille rekisteröityneille ja se löytyy osoitteesta www.digitaltravellers.org.

Lokakuussa hankkeen ohjausryhmä joutui toteamaan, ettei hankkeen alkuperäistä suunnitelmaa ja siihen liitettyjä tavoitteita voida toteuttaa pandemian aikana, joten hankkeelle haettiin muutosta EU:lta, joka myös myönnettiin uusin, hieman keventynein tavoittein. Vuoden loppua kohden uudet suuntaviivat selvisivät ja yhä enemmän hankkeessa panostettiin digituen antamiseen etänä, koska kirjastojen työntekijät eri maissa eivät rajoitusten vuoksi päässeet tekemään digiopastusta livenä asiakkaidensa kanssa.

Haasteena etäopastuksissa on tavoittaa juuri erityistä tukea tarvitsevien joukko sekä ikäihmiset, jotka pandemian takia ovat eniten eristäytyneet. Molemmat ryhmät ovat hankesuunnitelman mukaan tärkeitä kohderyhmiä.

Uuden suunnitelman mukaan Suomen kirjastoseuran tehtävänä on järjestää kansainvälinen tapaaminen hankkeeseen osallistuville kirjastoammattilaisille. Alkuvuodesta 2021 hanke jatkuu suomalaisten kirjastoammattilaisten koulutuksilla ja kansainvälisillä tapaamisilla.

LIBRARIES FOR ALL -HANKE PÄÄTTYI

Libraries for All -hankkeessa kehitettiin kirjastopalveluita näkövammaisille henkilöille Tansaniassa. Alun perin projektin oli määrä jatkua vuoden 2022 loppuun saakka.

Kehitysyhteistyöhankkeen rahoittaja ulkoministeriö päätti kuitenkin lopettaa hankkeelle myönnetyn valtionavustuksen maksatuksen. Ulkoministeriö perusteli päätöstään yllättävällä olosuhteiden muutoksilla, joita Kirjastoseura ei huolellisella suunnittelulla, valmistelulla ja valvonnalla pystynyt ennakoimaan.

Päätöksen taustalla on koronaviruksesta johtuvien ongelmien lisäksi epäily epäasiallisesta käytöksestä hankkeen toisessa tansanialaisessa yhteistyöorganisaatiossa. Epäilyt koskivat kolmea henkilöä, joihin kohdistui syytöksiä seksuaalisesta häirinnästä.

Ulkoministeriö ei nähnyt muuta vaihtoehtoa kuin lakkauttaa projektin rahoituksen liian suuriksi kohonneiden riskien vuoksi.

Häirinnästä epäillyt henkilöt ovat toimineet tansanialaisen kumppaniorganisaation muissa, hankkeeseen liittymättömissä tehtävissä ja heidät on sittemmin erotettu. Epäilty häirintä ei koske hankkeemme tansanialaisia yhteyshenkilöitä eikä Kirjastoseuran työntekijöitä.

Niin ulkoministeriö kuin Kirjastoseurakin tuomitsevat seksuaalisen häirinnän kaikissa muodoissaan jyrkästi, joten ulkoministeriön päätös on siltä osin hyvin perusteltu ja olemme siitä samaa mieltä.

Silti Kirjastoseura suree vuonna 2019 alkaneen hankkeen ennenaikaista päättymistä, sillä varsinaiset yhteistyökumppanimme olivat sitoutuneita toimintaan ja projektissa saavutettiin lupaava alku. Projektissa tehtiin tuloksellista vaikuttamistyötä liittyen esimerkiksi kansainväliseen Marrakeshin sopimukseen, joka parantaa merkittävästi näkövammaisten henkilöiden mahdollisuuksia päästä käsiksi saavutettavassa muodossa olevaan kirjallisuuteen.

Hankkeessa ehdittiin myös luoda perustaa saavutettaville kirjastopalveluille kouluttamalla kirjastotyöntekijöitä vammaisten asiakkaiden kohtaamiseen, valmistelemalla saavutettavassa muodossa olevia materiaalihankintoja sekä kartoittamalla kirjastorakennusten esteettömyyttä ja tarvittavia korjaustoimenpiteitä.

Vaikka Kirjastoseura olisi mielellään jatkanut projektia ja tarjouduimme myös olemaan tansanialaisten kumppaniemme tukena epäasiallisen käytöksen ehkäisyssä jatkossa, ei Kirjastoseuralla ollut mahdollisuutta jatkaa hanketta ilman ulkoministeriön tukea. Seuran hallitus päätti hankkeen lopettamisesta kokouksessaan 27.11.2020.

Lausunnot, kannanotot ja selvitykset

26.3.2020

Yleisten kirjastojen neuvoston ja Suomen kirjastoseuran yhteinen kannanotto: Kirjastopalvelujen merkitys korostuu poikkeusoloissa

29.4.2020

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021–2024.

22.6.2020

Lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportista (lausuntopalvelu.fi)

31.8.2020

Lausunto Kansallisarkistolle luonnoksesta Kansallisarkiston arvonmääritys- ja seulontapolitiikka-asiakirjaksi (lausuntopalvelu.fi)

22.10.2020

Lausunto eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle koskien hallituksen esitystä HE 146/2020 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

24.11.2020

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle kulttuurialan eettisestä toimielimestä (lausuntopalvelu.fi)

26.11.2020

Kantar TNS:n kyselytutkimus: Puolet suomalaisista koki kirjastojen sulkemisen kielteisenä

Ansiomerkit

Suomen kirjastoseuran kultainen ansiomerkki

Toiminnasta Kirjastoseuran ja kirjastoalan hyväksi 2 kpl:

Pirkko Lindberg, Tampereen kirjastopalvelujohtaja

Anneli Ketonen, Aluehallintoviraston kirjastotoimentarkastaja, Vaasa

Kirjastotyöstä 15 kpl:

Airi Nummelin, Nokia

Anne Oinonen, Jyväskylä

Ari Kalervo Toivanen, Muhos

Eija Heikkilä, Jyväskylä

Hannele Murtomäki, Jyväskylä

Hilkka Suvanto, Oulainen

Lea Hassinen, Jyväskylä

Leena Kettunen, Joensuu

Marja-Liisa Inkala, Muhos

Paula Rautaharkko, Tampere

Pirjo Järvinen, Tampere

Päivi Manninen, Tampere

Päivi Peltomaa, Tampere

Satu Issakainen, Joensuu

Seija Ålander, Rovaniemi

Suomen kirjastoseura ry

RUNEBERGINKATU 15 A 6
00100 HELSINKI
+ 358 44 522 2941
INFO@FLA.FI

SUOMENKIRJASTOSEURA.FI

FACEBOOK: FB.COM/KIRJASTOSEURA

TWITTER: @KIRJASTOSEURA

OSOITA TUKESI KIRJASTOLLE, LIITY JÄSENEKSI:

HTTP://SUOMENKIRJASTOSEURA.FI/LIITY